

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään ansiopäivärahan määrän alentamista siten, että ansiopäivärahan määrä säilyisi nykyisen suuruisena enimmäisajan ensimmäisten 40 työttömyyspäivärahopäivän ajalta, jonka jälkeen ansiopäivärahan määrä alentuisi 20 prosenttia. Jos ansiopäivärahaa maksettaisiin edelleen 170 työttömyyspäivärahopäivän täytyessä, ansiopäivä alenisi vielä 25 prosenttia alkuperäisestä määrästä. Ansiopäivärahaa alennettaisiin myös maksettaessa soviteltua ansiopäivärahaa tai ansiopäivärahaa kausiluonteisen tai muutoin tyypillisesti määräaikaisen työn jälkeen sekä silloin, jos ansiopäivärahaa maksetaan lomautuksen tai lisäpäivien ajalta. Ansiopäivärahan alentaminen toteutettaisiin vähentämällä ansiopäivärahan ansio-osaa tai korotettua ansio-osaa. Ansiopäivärahan alentuminen huomioitaisiin myös etuuden sovittelussa.

Tammi-toukokuussa 2023 keskimääräinen Työttömyyskassa Pron maksama ansiopäiväraha oli 74,95 euroa päivältä. Kuukausitasolla ansiopäiväraha on tällöin (21 päivärahopäivää) 1 573,95 euroa. Porrastuksen seurauksena päiväraha olisi jatkossa 40–170 työttömyyspäivärahopäivältä keskimäärin 59,96 euroa, jolloin ansiopäiväraha olisi kuukausitasolla (21 päivärahopäivää) 1 259,16 euroa ja 170 työttömyyspäivärahopäivän jälkeen keskimäärin 56,21 euroa, jolloin ansiopäiväraha olisi kuukausitasolla (21 päivärahopäivää) 1 180,46 euroa. Nykytilaan verrattuna Työttömyyskassa Pron ansiopäivärahaa saavan jäsenen tulot tippuisivat kuukausitasolla 40 työttömyyspäivärahopäivän jälkeen keskimäärin 314,79 euroa kuukaudessa ja 170 työttömyyspäivärahopäivän jälkeen keskimäärin 393,49 euroa kuukaudessa.

Ansiopäivärahan porrastus kohdentuu myös merkittävältä osin samoihin henkilöihin kuin hallituksen esitykseen 73/2023 sisältyneet ansiosidonnaisen

työttömyysturvan heikennykset. Näiden yhteisvaikutukset vakuutettujen ja kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin voivat olla huomattavat.

Työttömyyskassa Pro ei kannata jäsentensä työttömyysturvan ehtojen heikentämistä ansiopäivärahan porrastamisella.

Lausuttavaa palkkatuettua työtä ja työssäoloehtoista koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

-

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnaisista poikkeuksista?

Hallituksen esitysluonnoksen kohdassa 4.1.3 Eräät työttömyysturvan ikäsidonnaiset poikkeukset todetaan, ettei ikäsidonnaiseen poikkeukseen, jonka mukaan henkilölle, jonka työssäoloehto on täyttynyt hänen täytettyään 58 vuotta ja jolla työssäoloehdon täyttyessä on huomioon otettava työssäoloaika vähintään viisi vuotta viimeisen 20 vuoden aikana, työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa 500 työttömyyspäivältä tai työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä säädettyyn lisäpäiväoikeuteen esitetä muutoksia. Edelleen kuitenkin todetaan, että ansiopäivärahan maksaminen alennettuna koskisi myös näitä tilanteita ja edelleen, että koska lisäpäiväoikeuden aikana ei seurata työssäoloehdon kertymistä, alennettuna ansiopäivärahan maksaminen jatkuisi lisäpäiväoikeuden päättymiseen saakka.

Lisäpäivärahalle siirtyville on jo maksettu ansiopäivärahaa alennettuna 40 työttömyyspäivän ja edelleen alennettuna 170 työttömyyspäivän jälkeen, kuten muillekin etuudensaajille. Kuitenkaan etuudensaajilla, joita edellä mainitut ikäsidonnaiset poikkeukset koskevat, ei olisi jatkossa mahdollisuutta saada täyttä ansiopäivärahaa edes täyttämällä työssäoloehdon uudelleen, koska lisäpäivillä enimmäisaikaa ei määritellä uudelleen. Tämä heikentää ikääntyneiden ansiopäivärahan saajien asemaa. Työttömyyskassa Pro ei kannata tätä jäsentensä työttömyysturvaan kohdistuvaa heikennystä.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjäin)?

Kuten, hallituksen esitysluonnoksessakin todetaan, lisää ansiopäivärahan alentamista koskeva ehdotus työttömyyskassojen työmäärää. Muutoksesta syntyy tarve antaa valituskelvoinen päätös ansiopäivärahan alentamisesta aina 40 ja 170 työttömyyspäivän täyttyessä. Todennäköisesti kyseisten päätösten antaminen on mahdollista pääosin automatisoida. Tämä kuitenkin edellyttää työttömyyskassojen käyttämien IT-järjestelmien kehittämistä ja lisää

näin kassojen hallintokustannuksia.

Kuten hallituksen esitysluonnoksessakin todetaan, tulevat esitettävät ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennykset todennäköisesti lisäämään

asiakaspalvelun tarvetta työttömyyskassoissa ja lisäämään työttömyyskassojen antamia päätöksiä koskevien valitusten määrää. Lisäksi muutokset aiheuttavat kassoissa henkilöstön koulutustarvetta sekä viestintätarvetta ja lisäävät siten kassojen hallintokuluja.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että esitettyjä muutoksia seurataan ja arvioidaan muutoksen voimaantulon jälkeen. Seuranta ja jälkiarviointi ovat sinänsä kannatettavia, mutta niistä ei tulisi aiheuttaa uusia tilastointi- ja raportointivelvoitteita työttömyyskassoille.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Muutokset esitetään tulemaan voimaan 2.9.2024. Voimaantuloaikataulu on lyhyt, mikä lisää mm. IT-järjestelmämuutosten toteuttamisen riskejä ja riskiä

muutostekustannusten kasvusta. Lisäksi lyhyt voimaantuloaikataulu asettaa haasteita muutoksista viestinnälle työttömyyskassojen jäsenistölle ja mm.

toimeenpanijoiden henkilöstön kouluttamiselle.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Bruun Susanna
Työttömyyskassa Pro